

Sveriges friluftskommun 2012

JOHAN LILLIECREUTZ OCH MARIA WÄNSTRÖM

RAPPORT 6475 • MARS 2012

Sveriges friluftskommun 2012

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

Orderfax: 08-505 933 99

E-post: natur@cm.se

Postadress: CM-Gruppen, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/bokhandeln

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00, fax: 010-698 10 99

E-post: natur@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-6475-4

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2012

Elektronisk publikation

Bild: www.sxc.nu och Christina Frimodig

Form: Naturvårdsverket

Förord

Sveriges kommuner är viktiga för människors möjlighet till utevistelse, naturkontakt och därmed välbefinnande.

Vi vill stimulera, uppmuntra och stödja kommunerna i att arbeta starkt och planerat för ett gott friluftsliv. Ett sätt är att genomföra undersökningen och dela ut priset till Sveriges friluftskommun.

I rapporten kan du läsa om hur de svenska kommunerna arbetar med friluftsliv idag. Frågorna är fokuserade på planer för friluftsliv, information och samarbete kring friluftsliv samt aktiviteter inom friluftsliv.

Vi vill rikta ett stort tack till alla kommuner som deltagit i undersökningen och till våra samarbetspartners i detta arbete; Svenskt Friluftsliv, Svenska Ekoturismföreningen, Sveriges Kommuner och Landsting och Sveriges Kultur- och Fritidschefers förening.

Det är glädjande att se att så många kommuner arbetar aktivt för att medborgarna ska ha möjlighet till naturupplevelser. Vår förhoppning är att arbetet med Sveriges friluftskommun ska stimulera än fler att arbeta aktivt med friluftsliv.

Stockholm i mars 2012
Naturvårdsverket

Innehåll

FÖRORD	3
INNEHÅLL	4
SAMMANFATTNING	6
FAKTA OM UNDERSÖKNINGEN	7
Bakgrund	7
Syfte	7
Genomförande	7
Projektorganisation	7
Undersökningens frågeställningar	8
Målgrupp	8
Datainsamlingsmetod	8
Svarsfrekvens	8
Poängbedömning	8
Rapportupplägg	9
Definitioner och avgränsningar	10
Läsanvisning figurer	10
PLANER FÖR FRILUFTSLIV	11
Resultat per fråga	11
Sammantaget resultat per område	13
INFORMATION OCH SAMARBETE	14
Resultat per fråga	14
Sammantaget resultat per område	16
AKTIVITETER INOM FRILUFTSLIV	17
Resultat per fråga	17
Sammantaget resultat per område	19
SVERIGES FRILUFTSKOMMUN 2012	20
Resultat uppdelat på län	21
BILAGA 1 – ENKÄT	29
BILAGA 2 – MOTIVERINGAR OCH DET GODA EXEMPLET	32
Örebro kommun	32
Kristianstad kommun	34
Ludvika kommun	35

Sundsvalls kommun	35
BILAGA 3 – ÖPPNA SVAR	36

Sammanfattning

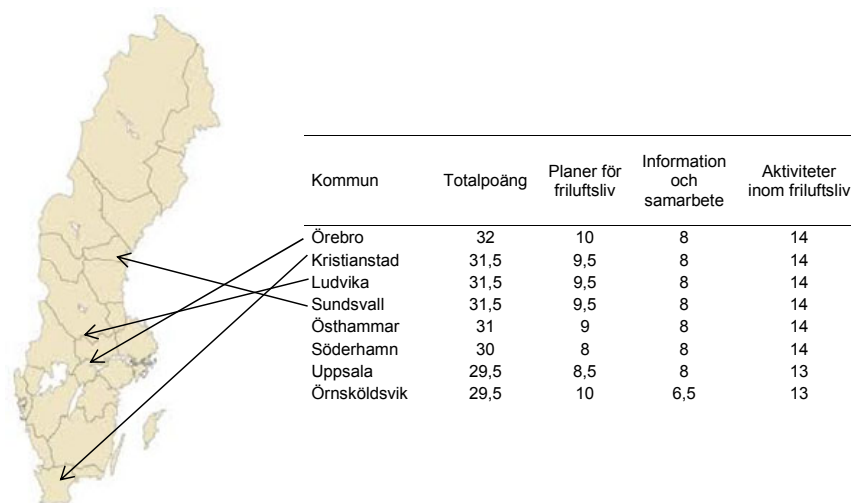
I Sveriges kommuner bedrivs friluftsliv och naturturism i olika former. Ett arbete som ger människor möjligheter att ta sig ut i naturen, må bra samt upptäcka alla de värden som en naturupplevelse kan ge. Naturvårdsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Kultur- och Fritidschefers förening, Svenskt Friluftsliv och Svenska Ekoturismföreningen vill gärna stimulera och uppmuntra detta arbete. Med anledning av detta beslutade dessa organisationer att undersöka hur kommunerna arbetar och med stöd av undersökningen utse Sveriges friluftskommun.

Undersökningen bestod av poängsättning inom tre områden samt en möjlighet att fritt berätta hur kommunen arbetar med natur- och kulturturism. Följande områden ingick i undersökningen:

- Planer för friluftsliv
- Information och samarbeten
- Aktiviteter inom friluftsliv
- Egen motivering om kommunens arbete med natur- och kulturturism

Undersökningen har genomförts av CMA Research AB på uppdrag av Naturvårdsverket. Frågemallen är framtagen av de utdelande organisationerna med stöd av forskare från forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring samt kommun- och länsstyrelseföreträdare. CMA Researchs uppdrag har varit att genomföra den enkätstudie som legat till grund för poängsättningen.

Många kommuner i undersökningen uppnår höga resultat. Högst poäng uppnår Örebro kommun, tätt följt av Kristianstad, Ludvika och Sundsvalls kommuner, se nedan. Mediankommunen i undersökningen har 15 poäng i totalresultat vilket är något lägre än i fjol (16 poäng). Totalt kunde 32 poäng uppnås i undersökningen.

Fakta om undersökningen

Bakgrund

I Sveriges kommuner bedrivs friluftsliv och naturturism i olika former. Ett arbete som ger människor stora möjligheter att ta sig ut i naturen, må bra och upptäcka alla de värden som en naturupplevelse kan ge. Naturvårdsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Kultur- och Fritidschefers förening, Svenskt Friluftsliv och Ekoturismföreningen (hädanefter benämnda de utdelande organisationerna) vill gärna stimulera och uppmuntra detta arbete. Med anledning av detta beslutade dessa organisationer att utse Sveriges friluftskommun, vilket genomförs för tredje gången 2012.

Syfte

Syftet med undersökningen har varit att ta fram Sveriges friluftskommun 2012. Undersökningen bestod av poängsättning inom tre områden samt en möjlighet att fritt berätta hur kommunen arbetar med natur- och kulturturism. Följande områden ingick i undersökningen:

- Kommunens planer för friluftsliv
- Kommunens information och samarbeten kring friluftsliv
- Kommunens aktiviteter inom friluftsliv
- Kommunens arbete inom natur- och kulturturism

Genomförande

Projektorganisation

Arbetet med utmärkelsen Sveriges friluftskommun startades av det numer nedlagda Friluftsrådet och flera organisationer har sedan varit involverade i arbetet. Undersökningen har genomförts av CMA Research AB på uppdrag av Naturvårdsverket, där CMA Researchs uppdrag har varit att genomföra enkätundersökningen som legat till grund för poängsättningen samt denna rapportering. Johan Lilliecreutz har varit ansvarig projektledare på CMA Research. Christina Frimodig, Naturvårdsverket, har fungerat som kontaktperson för de utdelande organisationerna. Projektgruppen kring undersökningen har förutom dessa bestått av Ulf Silvander, Svenskt Friluftsliv, Emelie Gullberg, Sveriges Kommuner och Landsting, Per Jiborn, Svenska Ekoturismföreningen samt Ylva Millback, Sveriges Kultur- och Fritidschefers förening. Analys och sammanställning av resultaten samt rapportskrivningen har genomförts av Johan Lilliecreutz, Maria Wänström och Kristoffer Ribben- crantz på CMA Research.

Undersökningens frågeställningar

Frågemallen med innehåll är framtagen av de utdelande organisationerna samt Lars Emmelin och Lena Petterson - Forsberg, forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring. Enkäten är också avstämd med kommun- och länsstyrelseföreträdare. Konkreta frågeställningar och poängsättning togs sedan fram i samråd med CMA Research. Till i år har det skett några mindre förändringar av vissa frågor. Den enkät som användes i undersökningen återfinns i bilaga 1.

Målgrupp

I början av november 2011 kontaktade Naturvårdsverket samtliga kommundirektörer i Sverige där de ombads att ange en kontaktperson som skulle svara på undersökningen för kommunens räkning. De identifierade kontaktpersonerna fick sedan ett personligt mejl med information om undersökningen skickat till sig en vecka innan undersökningen skickades ut.

Datainsamlingsmetod

Datainsamlingen genomfördes via en webbenkät under perioden 21:e november – 5:e december 2011. Tre påminnelser via mejl gjordes under den här perioden. Kommuner som därefter inte svarat på enkäten kontaktades på telefon och erbjöds att svara över telefon eller att få en ny enkät skickad till sig. Därefter gjordes en sista påminnelse via mejl om att svarstiden hade förlängts till den 14 december.

Svarsfrekvens

Totalt har 254 av Sveriges 290 kommuner deltagit i undersökningen, vilket ger en svarsfrekvens på 87,5 procent. Av de 254 kommuner som deltagit i undersökningen har 9 kommuner inte svarat på samtliga frågor i undersökningen och ingår bara på totalnivå. Någon bortfallsanalys om orsaker till svarsfrekvensen och motiv till att inte svara på undersökningen har inte legat inom uppdraget.

Poängbedömning

Poängmallen som används i undersökningen har tagits fram i dialog med de utdelande organisationerna, kommun- och länsstyrelseföreträdare, friluftsforskare och CMA Research. För en bild av hur poängfördelning är uppbyggd, se bilaga 1.

En kommun kunde få maximalt 32 poäng i undersökningen. Poängfördelningen inom undersökningens tre områden ser ut som följer:

- Kommunens planer för friluftsliv (10 poäng)
- Kommunens information och samarbeten kring friluftsliv (8 poäng)
- Kommunens aktiviteter inom friluftsliv (14 poäng)

Erfarenheten visar att det är av väldigt stor betydelse för den kommun som blir Sveriges friluftskommun och det är vi väldigt glada över. Därför ser projektgruppen gärna olika vinnare varje år. Ett antal kommuner får varje år topp-poäng och

kanske skiljer endast en halv poäng. Därför behöver projektgruppen ibland möjligheten att skilja kommunerna åt. Vid behov bedömer projektgruppen kommunernas svar på den öppna frågan. I år har denna bedömning inte behövts göras, kommunen med högst antal poäng har vunnit priset Sveriges friluftskommun 2012.

Rapportupplägg

I den här rapporten presenteras först resultatet från de tre områdena. För varje område presenteras först resultaten på totalnivå, varje fråga gestaltas i diagram, sedan redovisas vilka kommuner som har fått högst poäng inom området i en tabell. Därefter följer en presentation av resultaten dels sett till varje län, dels vilka poäng varje enskild kommun fått totalt samt inom respektive frågeområde. I Bilaga 3 beskrivs hur de kommuner som kom i topp arbetar med natur- och kulturturism.

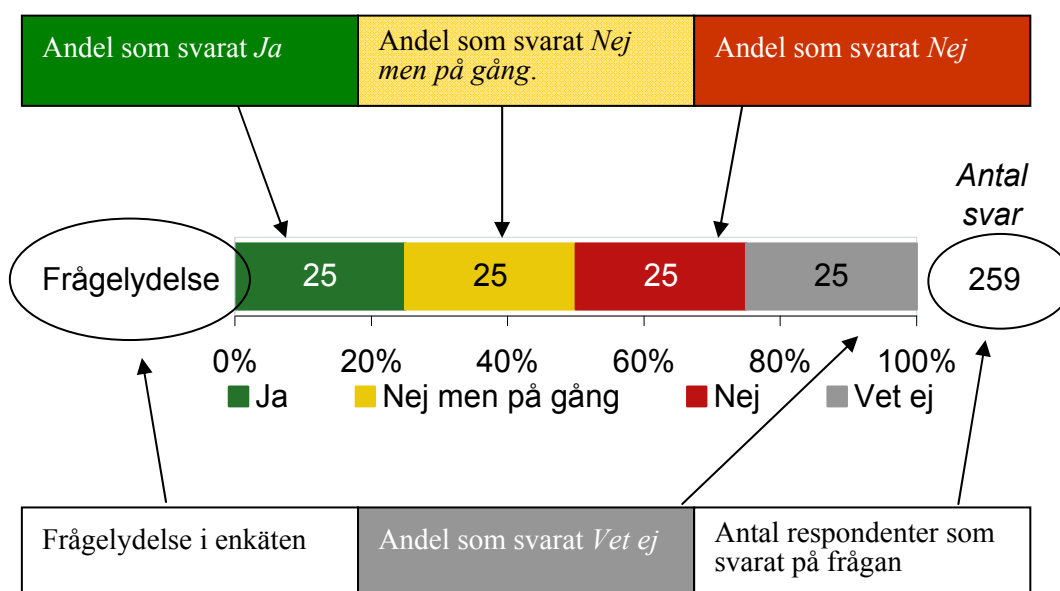
Definitioner och avgränsningar

I undersökningen om Sveriges friluftskommun 2012 används följande definitioner och avgränsningar. Definitioner och avgränsningar fanns med i den enkät som distribuerades till kommunerna.

- **Friluftsliv**
Med friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. (SFS 2003:134)
- **Naturturism**
Naturturism omfattar människors aktiviteter när de vistas i naturområden utanför sin vanliga omgivning. (Professor Peter Fredman, forskningsinstitutet ETOUR)
- **Friluftorganisation**
Med friluftorganisation menas ideell organisation som har till huvudändamål eller som i en väsentlig del av sin verksamhet bedriver eller främjar långsiktigt hållbart friluftsliv. (SFS 2003:134)
- **Avgränsningar**
Insatser gäller för de som är genomförda under 2011.

Läsanvisning figurer

Merparten av frågorna i undersökningen redovisas enligt följande logik:

I exemplet ovan ser vi att 259 kommuner svarat på frågan. Av dessa har 25 procent svarat *Ja* på frågan.

Planer för friluftsliv

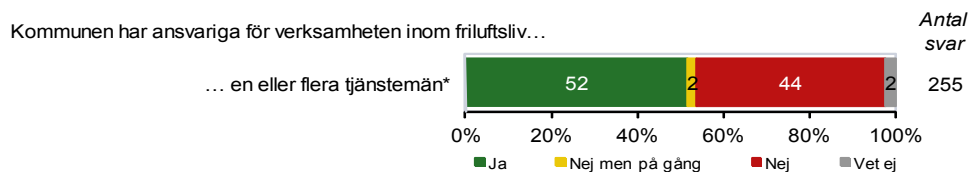
Området *Kommunens planer för friluftsliv* innehåller tio frågor med syftet att fånga upp kommunernas arbete med friluftsliv på politiskt/strategisk nivå. För majoriteten av frågorna får kommunerna en poäng om de svarar *Ja* och en halv poäng om de svarar *Nej men på gång*.

Har kommunen en ansvarig nämnd för kommunens verksamhet inom friluftsliv får de en poäng medan de får en halv poäng om ansvaret är uppdelat på flera nämnder.

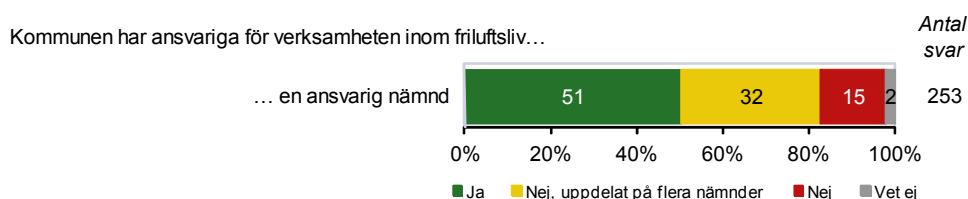
På frågorna om kommunens översiktsplan kopplar ihop friluftsliv och hälsa samt om kommunen har en politiskt beslutad samverkans- eller planeringsgrupp för friluftsliv där flera förvaltningar ingår får kommunerna en halv poäng om de svarar *Ja* på frågan. Har kommunerna en politiskt antagen friluftsplån och/eller -policy får de två poäng och om det är på gång får de en poäng.

Resultat per fråga

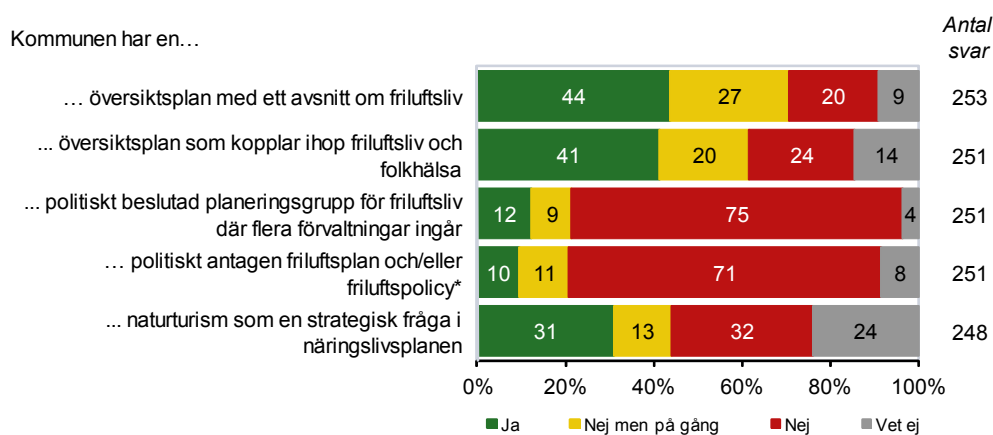
Drygt hälften av kommunerna uppger att de har en eller flera tjänstemän (52 procent) eller en nämnd (51 procent) som ansvarar för verksamheten inom friluftsliv. 32 procent av kommunerna anger att ansvaret ligger på flera nämnder. Kommunerna skulle även uppge på vilken eller vilka nämnder ansvaret ligger. Ansvaret för verksamheten ligger i majoriteten av kommunerna hos Kultur- och Fritidsnämnden eller motsvarande, men många nämner även att Kommunstyrelsen och Tekniska nämnden har ansvar.

* (friluftstrateg, friluftssamordnare eller motsvarande)

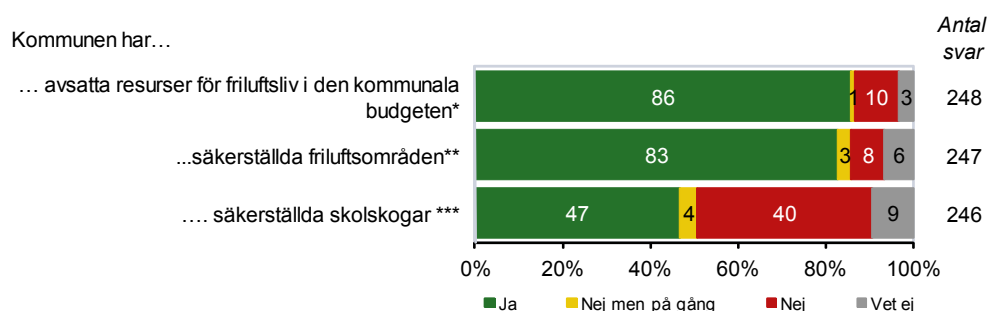

Nästan hälften av kommunerna har en översiktsplan med ett avsnitt om friluftsliv som uppdaterats de senaste fyra åren (44 procent), medan drygt en av tre har en översiktsplan som kopplar ihop friluftsliv och folkhälsa (41 procent). En klar majoritet av kommunerna saknar en politiskt beslutad planeringsgrupp för friluftsliv (75 procent) respektive en politiskt antagen friluftspolicy och/eller -policy (71 procent). Tre av tio kommuner (31 procent) har naturturism som strategisk fråga i näringslivsplanen.

*innehållande bland annat konkreta mål, riktlinjer, hantering av markkonflikter, planering för friluftsliv

En klar majoritet av kommunerna har avsatta resurser för friluftsliv i den kommunala budgeten (86 procent) och ungefär lika många (83 procent) har säkerställda friluftsområden. Knappt hälften av kommunerna (47 procent) har säkerställda skolskogar.

* ekonomiska eller personella

** i detaljplan eller kommunalt beslutade naturreservat

*** fastställda i detaljplan, översiktsplan eller avtal med markägare

Sammantaget resultat för området Kommunens planer för friluftsliv

Fem kommuner – Gotland, Hudiksvall, Kungälv, Örebro och Örnsköldsvik – uppnår full poäng för området *Kommunens planer för friluftsliv*. Mediankommunen i undersökningen hamnar för området på 5 poäng.

Poäng Kommunens planer för friluftsliv

Ranking	Kommun	Planer för friluftsliv
1	Gotland	10
	Hudiksvall	10
	Kungälv	10
	Örebro	10
	Örnsköldsvik	10
6	Kristianstad	9,5
	Ludvika	9,5
	Sundsvall	9,5
9	Bromölla	9
	Tjörn	9
	Östhammar	9
12	Härjedalen	8,5
	Leksand	8,5
	Skellefteå	8,5
	Trollhättan	8,5
	Uppsala	8,5
17	Falköping	8
	Haparanda	8
	Söderhamn	8
20	Borås	7,5
	Hultsfred	7,5
	Karlskoga	7,5
	Kinda	7,5
	Kristinehamn	7,5
	Landskrona	7,5
	Lerum	7,5
	Mullsjö	7,5
	Norrköping	7,5
	Orust	7,5
	Sunne	7,5
	Tierp	7,5
	Tranemo	7,5
	Tranås	7,5
	Ulricehamn	7,5
	Älvdalen	7,5

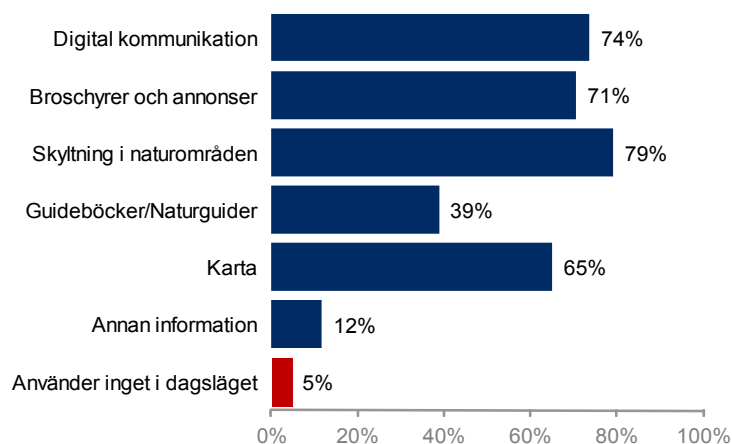
Information och samarbete

Området *Kommunens information och samarbete kring friluftsliv* innehåller fem frågor med syftet att ta reda på vilka olika typer av informationsmaterial kommunerna har tagit fram, om kommunen har ett friluftsråd samt hur friluftssamarbetet ser ut med olika aktörer inom kommunen. Kommunerna får en halv poäng för varje typ av informationsmaterial som nämns, dock maximalt tre poäng. Om kommunen har ett friluftsråd får de två poäng och ett poäng om det är på gång att skapa ett. För övriga frågor får de en poäng om de svarar *Ja* på frågan och en halv poäng om de svarar *Nej men på gång*.

Resultat per fråga

I princip samtliga kommuner (95 procent) har tagit fram information om friluftsliv och naturturism. Det vanligaste är att kommunerna har satt upp skyltning i naturområden, använder sig av digitalkommunikation respektive tryckt upp broschyrer och annonser. Information om friluftsliv och turism som nämns under alternativet *Annan information* redovisas i bilaga 3.

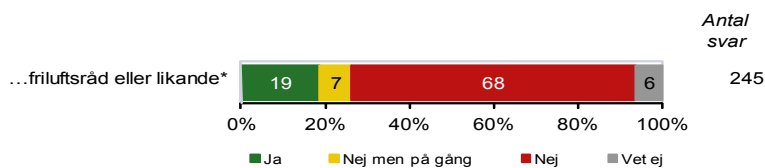
Vilken information har kommunen tagit fram om friluftsliv och naturturism?

Observera att staplarna summerar till mer än 100 procent då kommunerna kunnat uppge mer än ett svarsalternativ.

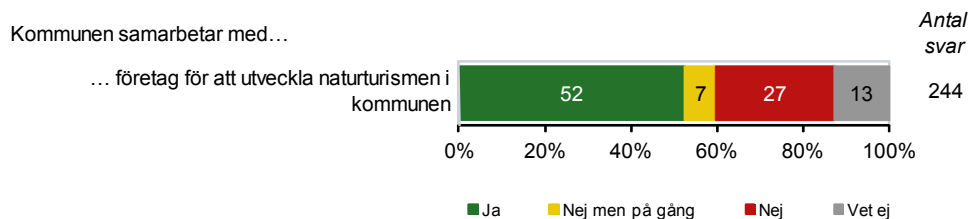
Knappt en femtedel av kommunerna har ett friluftsråd som för dialog med friluftsgesällskaper, stiftelser med flera kring friluftsförfrågor.

Kommunen har ett...

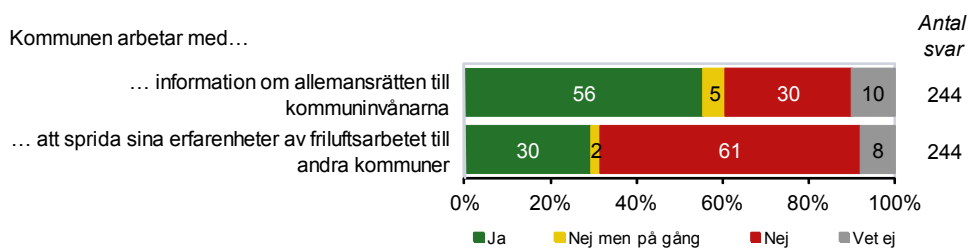
* För dialog med ideella friluftsgesällskaper, stiftelser med flera kring friluftsförfrågor

Av kommunerna samarbetar drygt hälften med företag för att utveckla naturturismen.

* möten eller arrangemang minst en gång per år

Drygt hälften av kommunerna (56 procent) arbetar med att informera om allemansrätten till kommuninvånarna. Nästan en av tre kommuner arbetar med att sprida sina erfarenheter av friluftsarbetet till andra kommuner.

Sammantaget resultat för området Information och samarbete kring friluftsliv

Hela 19 kommuner uppnår full poäng för området *Kommunens information och samarbete kring friluftsliv*. Mediankommunen i undersökningen har för området fyra poäng.

Poäng Kommunens information och samarbete kring friluftsliv

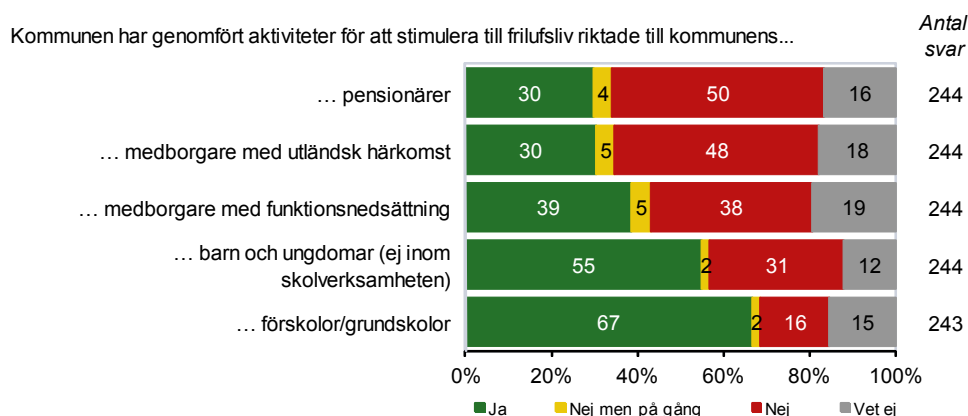
Ranking	Kommun	Information och samarbete
1	Bjurholm	8
	Färgelanda	8
	Gävle	8
	Jönköping	8
	Kristianstad	8
	Kristinehamn	8
	Ludvika	8
	Nacka	8
	Piteå	8
	Sandviken	8
	Skellefteå	8
	Stenungsund	8
	Sundsvall	8
	Söderhamn	8
	Tierp	8
	Tranås	8
	Uppsala	8
	Örebro	8
	Östhammar	8
20	Mullsjö	7,5
21	Borås	7
	Gnesta	7
	Göteborg	7
	Huddinge	7
	Klippan	7
	Kungälv	7
	Lund	7
	Lycksele	7
	Norrköping	7
	Södertälje	7
	Trosa	7
	Ulricehamn	7
33	Hagfors	6,5
	Landskrona	6,5
	Skövde	6,5
	Älvdalen	6,5
	Örnsköldsvik	6,5

Aktiviteter inom friluftsliv

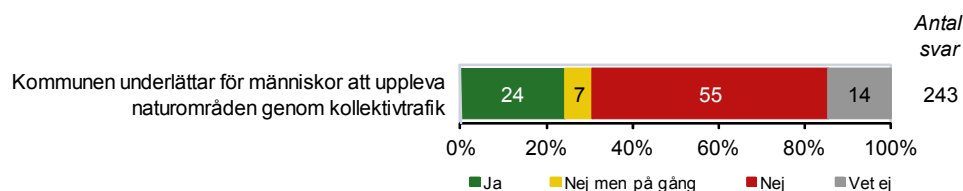
Frågeområdet *Kommunens aktiviteter inom friluftsliv* består av åtta frågor med syftet att ta reda på vilka aktiviteter kommunen genomfört under 2011 för att stimulera friluftsliv. Majoriteten av frågorna ger två poäng om kommunerna svarar *Ja* och en poäng om de svarar *Nej men på gång*. Avsatta medel i den kommunala budgeten ger en halv poäng per bidrag, dock max en poäng totalt. På frågan om kommunen har sökt pengar via den lokala naturvårdssatsningen får kommunerna en poäng om de svarar *Ja*.

Resultat per fråga

Aktiviteter för att stimulera till friluftsliv har bland kommunerna främst riktats till förskolor/grundskolor (67 procent) respektive barn och ungdom utanför skolverksamheten (55 procent). Kommunerna har i liten utsträckning aktiviteter riktade till medborgare med utländsk härkomst respektive pensionärer. Omkring två av tio känner inte till om aktiviteter har riktats till de olika grupperna.

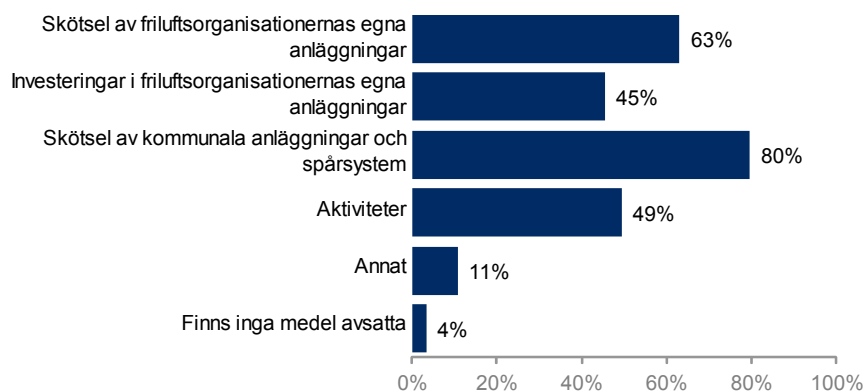

En fjärdedel av kommunerna uppger att de underlättar för kommunmedborgarna att ta sig till naturområden genom kollektivtrafik.

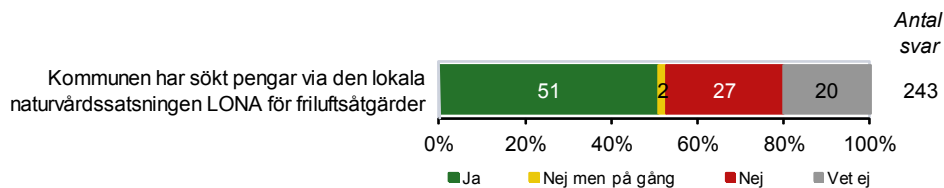

En hög andel av kommunerna (80 procent) har medel avsatta för skötsel av anläggningar och spårssystem och sex av tio har avsatta medel för friluftorganisationernas egna anläggningar. De andra områden som kommunen har avsatta medel för som nämns under alternativet *Annat* redovisas i bilaga 3.

Kommunen har avsatta medel för...

Drygt hälften av kommunerna har sökt pengar via den lokala naturvårdssatsningen för friluftsåtgärder. En av fem kommuner kan inte svara på om de sökt pengar.

Sammantaget resultat för området Kommunens aktiviteter inom friluftsliv

Även inom frågeområdet *Kommunens aktiviteter inom friluftsliv* är det många kommuner som uppnår full poäng, närmare bestämt 15 kommuner. Mediankommunen inom frågeområdet har sex poäng.

Kommunens aktiviteter inom friluftsliv

Ranking	Kommun	Aktiviteter inom friluftsliv
1	Borås	14
	Huddinge	14
	Jönköping	14
	Kristianstad	14
	Leksand	14
	Linköping	14
	Ludvika	14
	Orsa	14
	Stockholm	14
	Sundsvall	14
	Söderhamn	14
	Tomelilla	14
	Örebro	14
	Östersund	14
	Östhammar	14
16	Karlstad	13,5
17	Berg	12
	Finspång	13
	Färgelanda	13
	Kramfors	12
	Lund	12
	Nacka	13
	Piteå	12
	Södertälje	12
	Tibro	12
	Tranås	13
	Tyresö	12
	Umeå	12
	Uppsala	13
	Örnsköldsvik	13
31	Kristinehamn	11,5
	Älvkarleby	11,5
33	Gällivare	11
	Hagfors	11
	Landskrona	11
	Skellefteå	11
	Tjörn	11
	Uppvidinge	11
	Älvdalen	11

Sveriges friluftskommun 2012

Ett flertal av kommunerna uppnår i årets undersökning mycket goda resultat. Högst resultat har Örebro kommun, tätt följt av Kristianstad, Ludvika och Sundsvalls kommuner. Mediankommunen uppnår i undersökningen ett totalresultat på 15 poäng. Max poäng i undersökningen är 32 poäng fördelat på *Planer för friluftsliv* 10 poäng, *Information och samarbete* 8 poäng samt *Aktiviteter inom friluftsliv* 14 poäng.

Totalpoäng i undersökningen

Kommun	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Örebro	32	10	8	14
Kristianstad	31,5	9,5	8	14
Ludvika	31,5	9,5	8	14
Sundsvall	31,5	9,5	8	14
Östhammar	31	9	8	14
Söderhamn	30	8	8	14
Uppsala	29,5	8,5	8	13
Örnsköldsvik	29,5	10	6,5	13
Borås	28,5	7,5	7	14
Jönköping	28,5	6,5	8	14
Leksand	28,5	8,5	6	14
Tranås	28,5	7,5	8	13
Färgelanda	28	7	8	13
Huddinge	27,5	6,5	7	14
Nacka	27,5	6,5	8	13
Skellefteå	27,5	8,5	8	11
Kristinehamn	27	7,5	8	11,5
Kungälv	26,5	10	7	9,5
Stockholm	26,5	6,5	6	14
Karlstad	26	6,5	6	13,5
Tjörn	26	9	6	11
Finspång	25,5	6,5	6	13
Linköping	25,5	6,5	5	14
Piteå	25,5	5,5	8	12
Södertälje	25,5	6,5	7	12
Tomelilla	25,5	5,5	6	14
Landskrona	25	7,5	6,5	11
Mullsjö	25	7,5	7,5	10
Älvdalen	25	7,5	6,5	11
Östersund	25	6	5	14
Gävle	24,5	6,5	8	10
Hagfors	24,5	7	6,5	11
Norrköping	24,5	7,5	7	10
Orsa	24,5	5,5	5	14

Tabell med de kommuner som uppnått mer än 75 procent av totalpoängen i undersökningen

Resultat uppdelat på län

Nedan redovisas resultatet för varje län (medelvärden). Resultaten presenteras uppdelade på totalpoäng och sedan uppdelat på respektive frågeområde. I tabellen redovisas även antalet kommuner inom respektive län.

Länsjämförelse

Län	Antal kommuner	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Västernorrland	7	19,2	6	4,2	9
Gotland	1	19	10	3	6
Uppsala	8	18,7	5,7	5	7,9
Gävleborg	10	17,4	5,3	5,1	7,1
Jönköping	13	16	4,5	4,7	6,8
Dalarna	15	14,7	4,4	3,6	6,6
Stockholm	26	14	4,2	3,8	6
Östergötland	13	13,8	4,2	4	5,6
Västra Götaland	49	13,7	4,5	4	5,2
Västerbotten	15	13,4	4,3	3,5	5,6
Värmland	16	13,1	4,2	3,7	5,3
Södermanland	9	13	3,8	3,8	5,4
Skåne	33	12,6	3,9	3,8	5
Halland	6	12,5	3,9	3,7	4,9
Jämtland	8	12,4	3,5	3,8	5,6
Kronoberg	8	12	3,8	3,7	4,6
Örebro	12	11,1	3,8	3,3	4
Västmanland	10	11	3,4	3,2	4,4
Norrbottn	14	10,4	3,2	2,6	4,5
Blekinge	5	9,6	3,4	2,8	3,4
Kalmar	12	8,9	3,3	2,8	2,8

Tabell med resultat för respektive län uppdelat på frågeområden (medelvärden)

På de kommande sidorna redovisas resultaten för varje enskild kommun. Resultaten presenteras uppdelade på län, och inom varje län redovisas kommunerna i bokstavsordning.

Län	Kommun	Ranking totalt	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Blekinge län	Karlshamn	96	17,5	5,5	5	7
	Karlskrona	143	13,5	3,5	4	6
	Olofström	185	10	4	3	3
	Ronneby	220	7	4	2	1
	Sölvesborg	246	*	*	*	*
Dalarnas län	Avesta	246	*	*	*	*
	Borlänge	96	17,5	4,5	4	9
	Falun	88	18	4	5	9
	Gagnef	113	16	5	5	6
	Hedemora	156	13	4	4	5
	Leksand	9	28,5	8,5	6	14
	Ludvika	2	31,5	9,5	8	14
	Malung - Sälen	185	10	2	1	7
	Mora	82	18,5	7	4	7,5
	Orsa	31	24,5	5,5	5	14
	Rättvik	202	9	3	4	2
	Smedjebacken	220	7	4,5	2	0,5
	Säter	246	*	*	*	*
	Vansbro	246	*	*	*	*
	Älvdalen	27	25	7,5	6,5	11
Gotlands län	Gotland	75	19	10	3	6
Gävleborgs län	Bollnäs	107	16,5	5	4	7,5
	Gävle	31	24,5	6,5	8	10
	Hofors	143	13,5	6	1,5	6
	Hudiksvall	43	22	10	5	7
	Ljusdal	164	12	3	5	4
	Nordanstig	246	*	*	*	*
	Ockelbo	129	14,5	5,5	5	4
	Ovanåker	75	19	5	6	8
	Sandviken	43	22	4	8	10
Hallands län	Söderhamn	6	30	8	8	14
	Falkenberg	99	17	6	5	6
	Halmstad	107	16,5	6,5	5,5	4,5
	Hylte	185	10	1	4	5
	Kungsbacka	129	14,5	5	3,5	6
	Laholm	246	*	*	*	*
Varberg	99	17	5	4	8	

* Ej svarat eller inte lämnat fullständigt svar på följande del.

Län	Kommun	Ranking totalt	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv	
Jämtlands län	Berg	64	20	4	4	12	
	Bräcke	208	8,5	1,5	3	4	
	Härjedalen	82	18,5	8,5	6	4	
	Krokom	175	11	2,5	3	5,5	
	Ragunda	185	10	1,5	4	4,5	
	Strömsund	246	*	*	*	*	
	Åre	225	6,5	4	2	0,5	
	Östersund	27	25	6	5	14	
Jönköpings län	Aneby	231	5,5	1,5	2	2	
	Eksjö	181	10,5	3	3,5	4	
	Gislaved	120	15	3	6	6	
	Gnosjö	129	14,5	5,5	4	5	
	Habo	246	*	*	*	*	
	Jönköping	9	28,5	6,5	8	14	
	Mullsjö	27	25	7,5	7,5	10	
	Nässjö	47	21,5	7	5,5	9	
	Sävsjö	120	15	4	5	6	
	Tranås	9	28,5	7,5	8	13	
	Vaggeryd	231	5,5	2,5	1	2	
	Vetlanda	64	20	6	6	8	
	Värnamo	75	19	5	4	10	
	Kalmar län	Borgholm	202	9	1,5	3	4,5
		Emmaboda	143	13,5	6,5	4	3
Hultsfred		143	13,5	7,5	4	2	
Högsby		246	*	*	*	*	
Kalmar		246	*	*	*	*	
Mönsterås		129	14,5	4,5	3	7	
Mörbylånga		99	17	5,5	3,5	8	
Nybro		175	11	6	3	2	
Oskarshamn		220	7	2,5	3,5	1	
Torsås		216	7,5	2	5	0,5	
Vimmerby		246	*	*	*	*	
Västervik		143	13,5	4	4,5	5	
Kronobergs län		Alvesta	202	9	4	3	2
	Lessebo	196	9,5	4,5	4	1	
	Ljungby	185	10	3	4	3	
	Markaryd	120	15	5	4	6	
	Tingsryd	202	9	1	4	4	
	Uppvidinge	41	22,5	6	5,5	11	
	Växjö	246	*	*	*	*	
	Älmhult	43	22	7	5	10	

* Ej svarat eller inte lämnat fullständigt svar på följande del.

Län	Kommun	Ranking totalt	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Norrbottens län	Arjeplog	246	*	*	*	*
	Arvidsjaur	225	6,5	1,5	1	4
	Boden	181	10,5	4,5	1	5
	Gällivare	88	18	4	3	11
	Haparanda	82	18,5	8	3,5	7
	Jokkmokk	185	10	6	3	1
	Kalix	129	14,5	3,5	3	8
	Kiruna	246	*	*	*	*
	Luleå	47	21,5	6	5,5	10
	Pajala	216	7,5	1,5	2	4
	Piteå	22	25,5	5,5	8	12
	Älvsbyn	238	4,5	1,5	3	0
	Överkalix	246	*	*	*	*
	Övertorneå	211	8	3	4	1
Skåne län	Bjuv	246	*	*	*	*
	Bromölla	99	17	9	4	4
	Burlöv	196	9,5	3	3	3,5
	Båstad	88	18	6	5	7
	Eslöv	156	13	3,5	4	5,5
	Helsingborg	246	*	*	*	*
	Hässleholm	88	18	5,5	4,5	8
	Höganäs	107	16,5	4,5	5	7
	Hörby	202	9	3,5	4,5	1
	Höör	143	13,5	6	3,5	4
	Klippan	99	17	5	7	5
	Kristianstad	2	31,5	9,5	8	14
	Kävlinge	225	6,5	1,5	4	1
	Landskrona	27	25	7,5	6,5	11
	Lomma	246	*	*	*	*
	Lund	36	23,5	4,5	7	12
	Malmö	75	19	6	4	9
	Osby	246	*	*	*	*
	Perstorp	175	11	4,5	3,5	3
	Simrishamn	238	4,5	2	1	1,5
	Sjöbo	54	21	6	6	9
	Skurup	143	13,5	3,5	5	5
	Staffanstorps	175	11	4	3	4
	Svalöv	99	17	5	5	7
	Svedala	246	*	*	*	*
	Tomelilla	22	25,5	5,5	6	14
	Trelleborg	225	6,5	1	3	2,5
	Vellinge	246	*	*	*	*
	Ystad	99	17	6	3	8
	Åstorp	216	7,5	3	3	1,5
	Ängelholm	129	14,5	3	5	6,5
	Örkelljunga	82	18,5	6	5,5	7
Östra Göinge	185	10	2,5	5	2,5	

* Ej svarat eller inte lämnat fullständigt svar på följande del.

Län	Kommun	Ranking totalt	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Stockholms län	Botkyrka	246	*	*	*	*
	Danderyd	208	8,5	4	3	1,5
	Ekerö	181	10,5	3,5	3	4
	Haninge	82	18,5	5,5	4	9
	Huddinge	14	27,5	6,5	7	14
	Järfälla	185	10	4	5	1
	Lidingö	58	20,5	5,5	6	9
	Nacka	14	27,5	6,5	8	13
	Norrtälje	54	21	7	6	8
	Nykvarn	99	17	5,5	6	5,5
	Nynäshamn	143	13,5	4,5	1	8
	Salem	88	18	5,5	4	8,5
	Sigtuna	68	19,5	5,5	5	9
	Sollentuna	64	20	5,5	5	9,5
	Solna	220	7	2,5	2	2,5
	Stockholm	18	26,5	6,5	6	14
	Sundbyberg	246	*	*	*	*
	Södertälje	22	25,5	6,5	7	12
	Tyresö	88	18	3	3	12
	Täby	196	9,5	5,5	4	0
	Upplands Väsby	164	12	4	4	4
	Upplands-Bro	238	4,5	3	1	0,5
	Vallentuna	246	*	*	*	*
Vaxholm	143	13,5	3,5	4	6	
Värmdö	181	10,5	2,5	3	5	
Österåker	230	6	2,5	3	0,5	
Södermanlands län	Eskilstuna	75	19	4	5	10
	Flen	241	3,5	1,5	1	1
	Gnesta	47	21,5	5,5	7	9
	Katrineholm	113	16	3	4	9
	Nyköping	185	10	4	3	3
	Oxelösund	225	6,5	2,5	3	1
	Strängnäs	164	12	4,5	3,5	4
	Trosa	58	20,5	5,5	7	8
Uppsala län	Vingåker	211	8	3,5	1	3,5
	Enköping	129	14,5	5	3	6,5
	Heby	236	5	0,5	1,5	3
	Håbo	143	13,5	5	5	3,5
	Knivsta	175	11	5	2	4
	Tierp	36	23,5	7,5	8	8
	Uppsala	7	29,5	8,5	8	13
	Älvkarleby	47	21,5	5	5	11,5
Östhammar	5	31	9	8	14	

* Ej svarat eller inte lämnat fullständigt svar på följande del.

Län	Kommun	Ranking totalt	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Värmlands län	Arvika	162	12,5	4,5	4	4
	Eda	120	15	5	4,5	5,5
	Filipstad	117	15,5	6	5,5	4
	Forshaga	96	17,5	4,5	4	9
	Grums	246	*	*	*	*
	Hagfors	31	24,5	7	6,5	11
	Hammarö	156	13	4	3	6
	Karlstad	20	26	6,5	6	13,5
	Kil	231	5,5	4,5	1	0
	Kristinehamn	17	27	7,5	8	11,5
	Munkfors	246	*	*	*	*
	Storfors	196	9,5	2,5	2	5
	Sunne	68	19,5	7,5	6	6
	Säffle	246	*	*	*	*
	Torsby	164	12	3,5	4	4,5
	Västerbottens län	Årjäng	164	12	3,5	4
Bjurholm		36	23,5	6,5	8	9
Dorotea		58	20,5	6,5	4	10
Lycksele		68	19,5	6,5	7	6
Malå		246	*	*	*	0
Nordmaling		113	16	2	4	10
Norsjö		231	5,5	3	2	0,5
Robertsfors		173	11,5	4,5	2	5
Skellefteå		14	27,5	8,5	8	11
Sorsele		75	19	6	4	9
Storuman		246	*	*	*	*
Umeå		35	24	6	6	12
Vilhelmina		156	13	5	4	4
Vindeln		243	3	3	*	*
Vännäs		107	16,5	5	4	7,5
Åsele		246	*	*	*	*
Västernorrlands län	Härnösand	107	16,5	5,5	3	8
	Kramfors	54	21	5	4	12
	Sollefteå	162	12,5	3,5	1	8
	Sundsvall	2	31,5	9,5	8	14
	Timrå	208	8,5	3,5	2	3
	Ånge	120	15	5	5	5
	Örnsköldsvik	7	29,5	10	6,5	13

* Ej svarat eller inte lämnat fullständigt svar på följande del.

Län	Kommun	Ranking totalt	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Västmanlands län	Arboga	129	14,5	4,5	1	9
	Fagersta	164	12	2,5	4	5,5
	Hallstahammar	196	9,5	5,5	3	1
	Kungsör	47	21,5	5,5	6	10
	Köping	143	13,5	3,5	5	5
	Norberg	185	10	4	4	2
	Sala	211	8	3	4	1
	Skinnskatteberg	246	*	*	*	*
	Surahammar	246	*	*	*	*
	Västerås	58	20,5	5,5	5	10
Västra Götalands län	Ale	246	1	1	0	0
	Alingsås	88	18	4	5	9
	Bengtsfors	185	10	3,5	4	2,5
	Bollebygd	120	15	4	4	7
	Borås	9	28,5	7,5	7	14
	Dals-Ed	142	14	3	5	6
	Essunga	244	2,5	1	1	0,5
	Falköping	41	22,5	8	4,5	10
	Färgelanda	13	28	7	8	13
	Grästorp	231	5,5	2,5	1	2
	Gullspång	246	*	*	*	*
	Göteborg	39	23	6	7	10
	Götene	211	8	2	5	1
	Herrljunga	236	5	3	1	1
	Hjo	164	12	6	5	1
	Härryda	246	*	*	*	*
	Karlsborg	143	13,5	4,5	4	5
	Kungälv	18	26,5	10	7	9,5
	Lerum	120	15	7,5	5,5	2
	Lidköping	246	*	*	*	*
	Lilla Edet	175	11	3	4	4
	Lysekil	246	*	*	*	*
	Mariestad	129	14,5	6,5	3	5
	Mark	129	14,5	4,5	4	6
	Mellerud	202	9	3	3	3
	Munkedal	107	16,5	3,5	6	7
	Mölndal	68	19,5	3,5	6	10
	Orust	54	21	7,5	4,5	9
	Partille	156	13	6,5	3,5	3
	Skara	246	*	*	*	*
	Skövde	58	20,5	6	6,5	8
	Sotenäs	129	14,5	6	4	4,5
	Stenungsund	39	23	6	8	9

* Ej svarat eller inte lämnat fullständigt svar på följande del.

Län	Kommun	Ranking totalt	Totalpoäng	Planer för friluftsliv	Information och samarbete	Aktiviteter inom friluftsliv
Västra Götalands län	Strömstad	68	19,5	6,5	5	8
	Svenljunga	120	15	4	6	5
	Tanum	143	13,5	2,5	6	5
	Tibro	47	21,5	4,5	5	12
	Tidaholm	43	22	7	6	9
	Tjörn	20	26	9	6	11
	Tranemo	75	19	7,5	6	5,5
	Trollhättan	120	15	8,5	3,5	3
	Töreboda	246	*	*	*	*
	Uddevalla	68	19,5	4,5	6	9
	Ulricehamn	58	20,5	7,5	7	6
	Vara	216	7,5	3,5	1	3
	Vårgårda	113	16	6	4	6
	Vänersborg	246	*	*	*	*
	Åmål	117	15,5	7	5,5	3
	Örebro län	Öckerö	117	15,5	5,5	4,5
Askersund		211	8	3	4,5	0,5
Degerfors		246	*	*	*	*
Hallsberg		246	*	*	*	*
Hällefors		156	13	6	4	3
Karlskoga		68	19,5	7,5	4	8
Kumla		82	18,5	4	5,5	9
Laxå		246	*	*	*	*
Lekeberg		88	18	5,5	5,5	7
Lindesberg		196	9,5	5	3	1,5
Ljusnarsberg		246	*	*	*	*
Nora		129	14,5	5	5	4,5
Örebro		1	32	10	8	14
Östergötlands län	Boxholm	164	12	5	5	2
	Finspång	22	25,5	6,5	6	13
	Kinda	47	21,5	7,5	6	8
	Linköping	22	25,5	6,5	5	14
	Mjölby	129	14,5	4	4	6,5
	Motala	64	20	6	4,5	9,5
	Norrköping	31	24,5	7,5	7	10
	Söderköping	220	7	1,5	4	1,5
	Vadstena	241	3,5	1,5	1	1
	Valdemarsvik	173	11,5	4,5	5	2
	Ydre	246	*	*	*	*
	Åtvidaberg	245	2	1	1	0
Ödeshög	164	12	3	4	5	

* Ej svarat eller inte lämnat fullständigt svar på följande del.

Bilaga 1 – Enkät

A. Kommunens planer för friluftsliv (10 p)

Har din kommun en tjänsteman/flera tjänstemän (friluftsstrateg, friluftssamordnare eller motsvarande) som är ansvarig för frågor gällande kommunens verksamhet inom friluftsliv?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Har din kommun en ansvarig nämnd för frågor gällande kommunens verksamhet inom friluftsliv?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men uppdelat på flera nämnder.

Obs: Poängen delas bara ut om kommunen namngivit nämnden/nämnderna)

Har din kommun en översiktsplan med ett avsnitt om friluftsliv (uppdaterad de senaste fyra åren):

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Kopplar översiktsplanen ihop friluftsliv (eller utevistelse/fysisk aktivitet) och folkhälsa? (Till exempel genom att folkhälsa förekommer under avsnittet för friluftsliv i översiktsplanen eller att friluftsliv förekommer under avsnittet för folkhälsa i översiktsplanen)

(0,5 poäng om Ja på frågan)

Har din kommun en politiskt beslutad samverkans- eller planeringsgrupp för friluftsliv där flera förvaltningar ingår (exempelvis planering, näring, kultur och fritid)?

(0,5 poäng om Ja på frågan)

Har din kommun en politiskt antagen friluftslivplan och/eller friluftspolicy (innehållande bland annat konkreta mål, riktlinjer, hantering av markkonflikter, planering för friluftsliv)?

(2 poäng om Ja på frågan, 1 poäng om Nej, men på gång)

Finns naturturism med som en strategisk fråga i kommunens näringslivsplan?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Finns det avsatta resurser för friluftsliv i den kommunala budgeten (ekonomiska och/eller personella), t ex för skötsel, information och aktiviteter?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Finns det i kommunen säkerställda friluftsområden (i detaljplan eller i kommunalt beslutade naturreservat)?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Finns det i kommun säkerställda skolskogar (fastställda i detaljplan, översiktsplan eller avtal med markägare)?

En skolskog är ett avgränsat område som disponeras av skolan för lektioner och utevistelser.

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

B. Kommunens information och samarbete kring friluftsliv (8p)

Vilken information har kommunen tagit fram om friluftsliv och naturturism?

(0,5 poäng för varje informationsmaterial som nämns, högst 3 poäng på frågan)

- a. Digital kommunikation (text på kommunens webb, appar etc)
- b. Broschyrer och annonser
- c. Skyltning i naturområden
- d. Guideböcker/Naturguider
- e. Karta
- f. Annat ...
- g. Använder inget i dagsläget

Har din kommun ett friluftråd eller liknande? (för dialog med ideella friluftsförbund, stiftelser med flera kring friluftslivsfrågor i kommunen)

(2 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Samarbetar din kommun med företag för att utveckla naturturismen i kommunen?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Arbetar din kommun med information om allemansrätten till kommuninvånarna?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

Arbetar din kommun med att sprida sina erfarenheter av friluftslivet till andra kommuner (exempelvis anordna seminarier, ta emot studiebesök, föreläsa för andra kommuner)?

(1 poäng om Ja på frågan, 0,5 poäng om Nej, men på gång)

C. Aktiviteter inom friluftsliv – observera att det gäller aktiviteter under 2011 (14 p) (med aktiviteter menas enligt definitionen av friluftsliv)

Har din kommun genomfört aktiviteter riktade till kommunens pensionärer för att stimulera till friluftsliv?

(2 poäng om Ja på frågan, 1 poäng om Nej, men på gång)

Har din kommun genomfört aktiviteter riktade till kommunmedborgare med utländsk härkomst för att stimulera till friluftsliv?

(2 poäng om Ja på frågan, 1 poäng om Nej, men på gång)

Har din kommun genomfört aktiviteter riktade till personer med funktionsnedsättning för att stimulera till friluftsliv?

(2 poäng om Ja på frågan, 1 poäng om Nej, men på gång)

Har din kommun genomfört aktiviteter riktade till barn och ungdomar (ej inom skolverksamheten) för att stimulera till friluftsliv?

(2 poäng om Ja på frågan, 1 poäng om Nej, men på gång)

Har din kommun genomfört aktiviteter riktade till kommunens förskolor/grundskolor för att stimulera till friluftsliv?

(2 poäng om Ja på frågan, 1 poäng om Nej, men på gång)

Arbetar din kommun för att underlätta för människor att uppleva naturområden genom kollektivtrafik? (T.ex. genom information om alternativ till den egna bilen)

(2 poäng om Ja på frågan, 1 poäng om Nej, men på gång)

Finns det i din kommun avsatta medel i den kommunala budgeten för bidrag till friluftorganisationerna gällande:

(0,5 poäng för varje bidrag som nämns, högst 1 poäng på frågan)

- a. Skötsel av friluftorganisationernas egna anläggningar
- b. Investeringar i friluftorganisationernas egna anläggningar
- c. Skötsel av kommunala anläggningar och spårssystem
- d. Aktiviteter (exempelvis LOK-stödet, stöd till Green Team, stöd till invandraroorganisationer eller skola)
- e. Annat (vänligen ange...)
- f. Nej, finns inga medel avsatta.

Har din kommun sökt pengar via den lokala naturvårdssatsningen (LONA) för friluftslivsåtgärder?

(1 poäng om Ja på frågan)

D. Motivering och det goda exemplet

Hur arbetar din kommun med natur- och kulturturism?

Bilaga 2 – Motiveringar och det goda exemplet

Örebro kommun

Örebro kommun arbetar offensivt för en bred natur- och kulturturism i kommunen och regionen. ”Natur för alla” – förutsättning för friluftsliv och ”Natur- och kulturturism 2010” som innebar att Örebro kommun skapade 14 nya tätortsnära natur- och kulturresevat med huvudsyfte för friluftslivet, är bara några delar som kommunen arbetat med. Under 2011 har de även arbetat med:

- *Tillgänglighet* - 2011 har vi arbetat med att tillgängliggöra resevat och ny-anlagt stig för både gång-, cykel- och ridning. Främst satsar vi på rörelse-nedsättning, men även syn- och hörselnedsättning.
- *Bjuda in besökare* - För att fler människor ska hitta ut så har vi under 2011 tagit fram informationsmaterial om resevaten. Vi har guidningar och genomför friluftsteater och musik i trädgården. I resevaten har vi trygghetsröjt längs huvudstigar för att bjuda in nya besökare.
- *Skapa nya besöksmål* - Under 2011 har vi byggt en raststuga på Örebros bästa utsiktsplats vid Hjälmaran för friluftslivet och naturturismen. I ett samarbetsprojekt med Sveaskog bygger vi övernattningsstugor som ska placera ut inom Ekopark Kilsbergen.

Deras planering för friluftslivet, natur- och kulturturismen är:

- *Översiktsplanen Vårt framtida Örebro* – antogs 2010 och innehåller långsiktiga planer för friluftslivet. Pekar ut mark där friluftslivet ska ha företräde framför andra intressen och riktlinjer för planering för friluftslivet.
- *Planeringsverktyg* i form av en checklista har tagits fram för att bland annat ta större hänsyn till friluftslivet och folkhälsan på ett tydligare sätt i detaljplaneringen.
- *Natur- och friluftslivplan* – en plattform för natur, friluftsliv, natur- och kulturturism. Arbetet pågår och fokus blir bland annat naturvård, friluftsliv, folkhälsa, natur- och kulturturism. Syftet med planen är att förbättra möjligheterna att uppleva naturen.

De jobbar även med att öppna landskapet för friluftsliv, natur- och kulturturism genom att:

- *Göra strategiska markköp*. Vi köper varje år in mark i syfte att säkerställa eller utveckla den för friluftsliv och turism. Idag har vi totalt 19 kommunala natur- och kulturresevat och tre statliga naturresevat (totalt ca 2770 ha som vi förvaltar).

- *Återskapa natur- och kulturlandskap.* Vi arbetar aktivt för att återskapa våtmarkslandskap och äldre beteslandskap. Restaurering och återuppbyggnad av värdefulla kulturbyggnader pågår och planeras. I kulturreservatet Karlslunds herrgårdsträdgård arbetar vi med utveckling av kulturhistoria genom till exempel köksväxter och planteringar som visar äldre odlingshistoria.

De strävar efter en gränsöverskridande samverkan genom att skapa plattformar för natur- och kulturturism. Ett sätt är genom att Örebro kommun driver och ingår i flera nätverk. Exempel på nätverk och samarbetspartners som de har är:

- *Nationella nätverk.* Marknadsföring av Örebro som kommun/ region genom The heart of Sweden och Stockholm Business Alliance, natur- och kulturturism delar i ett större sammanhang.
- *Nätverk för praktisk skötsel i historiska landskap.* Programmet för odlad mångfald för att bevara och nyttja våra kulturväxter och Trädgårdsturism Linné, främjar utvecklingen av trädgårdsturism i Sverige
- *Regionala nätverk.* Regionalt natur- och friluftsråd, myndigheter, företag och ideella föreningar samt Kommunekologinätverk i Mellansverige.
- *Lokala samarbeten.* Till exempel: företag/bolag inom naturturism, skog, konsthantverkare med mera, föreningar/organisationer inom natur, friluftsliv och kultur, privata markägare som samarbetar om marken och skolan och förskola som jobbar för en attraktiv naturskola aktiv året runt.
- *Interna kommunnätverk.* Grönträff, ett förvaltningsövergripande samarbete med fem förvaltningar.

De har även ett antal pågående eller återkommande projekt inom natur- och kulturturism, till exempel:

- I Kilsbergen pågår en utveckling av skidspår.
- Cykelrundan Hemfjärden runt vidareutvecklas.
- Skapar barnslinga i Varbergaskogen, där barn ska kunna leka till sig kunskap om naturen.
- Barnens trädgård är anlagd med en av Sveriges längsta piltunnelanläggningar, där barn stimuleras till lek och rörelse.
- Open art (konstprojekt) och Tusen trädgårdar är återkommande arrangemang i kommunen.

Kristianstad kommun

Kristianstad kommun har 2011 jobbat med natur- och kulturturismen genom att:

- Längs den 45 kilometer långa kusten finns kulturarbetare och entreprenörer. En process har påbörjats, att tillsammans med dessa stärka och främja kulturturismen längs kusten .
- Kristianstads kommun var "Main-partner" till World Scout Jamboreen som samlade cirka 40 000 scouter från 150 olika länder. Dessutom kom det nästan lika många besökare/turister som på olika sätt fick ta del av den svenska naturen. Bland annat anordnades "A camp in camp". Då fick alla deltagande scouter lämna lägerområdet ett dygn för att få uppleva lugnet i naturen med hjälp av olika scoutkårer i Skåne, Blekinge, Småland och Halland. Tre olika utvärderingar håller på att sammanställas. Men redan nu vet vi att antalet scouter i de olika lokala föreningarna har ökat.
- Under scoutlägret anordnades "Naturmingel" för besökare. Här erbjöds fågelskådning, myggsafari med mera.
- Äventyret anordnades för första gången. Det var ett integrationsläger som hölls i naturen för cirka 40 deltagande barn och ungdomar.
- Två friluftsgym färdigställdes för att få en ny besöksgrupp till naturen
- Ett "biosförläger" anordnades för första gången. Under två veckor på sommarlovet erbjöds barn och ungdomar att vistas i naturen och att lära sig om naturen genom att uppleva, upptäcka och undersöka.
- Naturum Vattenriket har vid flera tillfällen anordnat utflykter till tillgänglighetsanpassade besöksplatser för personer med funktionsnedsättning.
- Musik i redet. Naturum kombinerar natur och kultur med musik i redet (vid naturum) På Kristi himmelfärdsdagen framförde Christianstad Symfoniker en mycket uppskattad konsert med Händels Water music.
- Till transäsongen bjöd Vattenriket in danska journalister för att visa upp tranorna vid Pulken. Ett flertal danska journalister deltog och bilder över tranor som flyger in över Pulken hamnade på dmi.dk:s hemsida.
- Under sitt första år har naturum Vattenriket haft 160 000 besökare. Det är fler än något annat av landets 29 naturum har på ett år.
- Under året har naturum Vattenriket erbjudit 425 programpunkter och tagit emot 198 grupper och 83 skolklasser. Totalt har 22 000 besökare deltagit i guidningar, programpunkter och pedagogisk verksamhet.
- Kommunen deltar i två gränsöverskridande projekt (Öresund som cykelregion samt Sydostleden) för att bland annat utveckla förutsättningarna för cykelturism.
- Kommunen deltar också i ett LEADER-projekt "Ålhajking". Detta har som mål att utveckla och bevara kulturen längs kusten. Ett resultat av projektet är ett vandringsspaket längs kusten där deltagarna får natur- och kulturupplevelser i kombination med en aktiv semester.

Ludvika kommun

I Ludvika kommun finns det fyra tjänstemän inom Kultur- och fritidsförvaltningen som arbetar med att stödja och utveckla natur- och kulturturism. Ludvika Turistbyrå har en nära samverkan med ideella organisationer och näringslivet för att utveckla dessa områden. Det genomförs kulturarrangemang såväl lokala, regionala som nationella. I kommunen finns en samverkansgrupp med Tekniska förvaltningen, Mark och Planeringsenheten samt Kultur- och fritidsförvaltningen. Ludvika kommun har som målsättning och arbetar i det dagliga med att lyfta fram natur- och kulturturismen genom webben med mera. Framtagande av detaljplaner sker i samverkan mellan olika förvaltningar och Mark och Planeringsenheten tar fram skrifter/rapporter om säregna arter i kommunen.

Sundsvalls kommun

Under 2011 startade Sundsvalls kommun upp ett stort samverkansarbete tillsammans med Västernorrlands kommuner och länsstyrelsen. Projektet går under namnet "Bra, Bättre, Bäst 2020". Totalt har 35,5 miljoner avsatts till olika aktiviteter för att utveckla näringslivet kopplat till turism och besöksnäringen. Många små och stora företag, föreningar och kommunen själv har stor verksamhet inom friluftslivet som nu skall ges utökade möjligheter till samverkan. Paketering av olika insatser har påbörjats och planeras under flera år. Följande nätverksträffar är inplanerade i år "Outdoor och ekoturism", "Paketera Vinter-Sundsvall", "Paketering Fisketurism" och "Naturturism". Förutom Bra, Bättre, Bäst 2020 har 5 extra miljoner avsatts per år på obegränsad tid för kulturarvet och kulturturism. Arbetet omfattar tre större anläggningar/områden där turismen är kopplad till kultur- och friluftslivets frågor/aktiviteter. Under pågående arbete med en ny översiktsplan finns friluftslivet som en central fråga där natur- och kulturturism ingår. Frågan har i kommande plan fått en egen rubrik.

Bilaga 3 – Öppna svar

Vilken information har kommunen tagit fram om friluftsliv och naturturism?

Annat-svar:

Använder Länsstyrelsens informationsblad om ex naturreservat och Regionens information kring ex vandringsleder/paddelleder.
Broschyrer genom turistbyrån.
Cykelleder.
Digital skyltning.
Digitalt (CD) "sevärdhetsregister".
Dvd, utställningar, guideprogram, power point för studiebesök, temadagar/prova på.
Faktablad om friluftsdestinationer i kommunen.
Film.
Folder m.m. för särskilda kampanjer och ändamål.
Färdbeskrivningar.
Färdbeskrivningar.
GIS.
Guider.
Hemsidan.
Information på Skåneledens hemsida.
Kommunguide.
Kontinuerligt uppdaterad vandringsledskarta, guidningar i naturen.
Månatliga naturtips på kommunens hemsida och lokaltidning. Tips om besöksmål mm.
Mässor, konferenser, friluftsråd, "Bäst 2020".
Naturkulturguide på webben, kartfunktion på webben med friluftsliv.
Naturskola på Ramshulan.
Projekt.
Rollups, flyers, info på mässor (Båtmässan, Noliämässan och Örnexpo).
Stort projekt med fokus på breddidrotts turism pågår i kommunen.
Temadagar i olika naturområden, naturguidningar, slätterdag.
Turistbyrå i kommunal regi.
Utställning i anknytning till naturreservat sommartid.
Utställning, snorkelled.
Webbsida - moraoutdoor "portal för friluftslivet i kommunen".

Finns det i din kommun avsatta medel i den kommunala budgeten för bidrag till friluftorganisationerna gällande....?

Annat-svar:

Aktivitetsbidrag.

Anläggningsträffar, stöd att söka medel genom fonder, marknadsför deras anläggningar, samverkan vid lov.

Bidrag till fiskeorganisationer.

Bidrag till friluftsförbundet.

Bidrag till förening som sköter motionsleder.

Bidrag till Regionförbund Natur & Friluftsliv.

Byggt dirtbike-bana åt förening, vindskydd & grillplats för friluftorganisationer.

Ett så kallat "särskilt bidrag" som kan användas mera fritt.

Fondmedel.

Fria Medel, maskinbidrag, kartbidrag.

Föreningar kan varje år söka medel ur en avsatt pott till investeringar m m.

Investeringar i kommunala anläggningar samt driftstöd till andra aktörer.

Kartbidrag.

Kartbidrag orienteringskartor, bidrag till projektet Skota hem segling för funktionshindrade, Hitta ut punkt nu även ge och ta chanser för funktionshindrade. Kanske skall detta ligga på tidigare fråga men genomförs via föreningarna. Fisksätra dagen. Alltid pengar avsatt för projektmedel som kan sökas av de ideella organisationerna prövas efter hand ansökningarna kommer in.

Kartbidrag till orienteringsklubben.

Kommunens friluftsgrupp service till föreningsliv.

Leaderprojekt.

Lokala insatser för utveckling av allmänna friluftsmiljöer.

Lokalbidrag.

Projektstöd.

Skötsel av jakt och viltvård samt skridskospår på Hjälmarens.

Stöd till Sörmlandsleden.

Upprättande av nya "smultronställen".

Verksamhetsbidrag.

Sveriges friluftskommun 2012

JOHAN LILLIECREUTZ OCH MARIA WÄNSTRÖM

RAPPORT 6475

NATURVÅRDSVERKET
ISBN 978-91-620-6475-4
ISSN 0282-7298

Rapporten uttrycker nödvändigtvis inte Naturvårdsverkets ställningstagande. Författaren svarar själv för innehållet och anges vid referens till rapporten.

Sveriges kommuner är viktiga för människors möjlighet till utevistelse, naturkontakt och därmed välbefinnande. Detta arbete vill Naturvårdsverket uppmuntra och stimulera. Därför genomför vi undersökningen som ligger till grund för priset Sveriges Friluftskommun. Vi delar ut priset i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Kultur- och Fritidschefers förening, Svenskt Friluftsliv och Svenska Ekoturismföreningen.

I rapporten kan du läsa om hur de svenska kommunerna arbetar med friluftsliv idag. Undersökningen fokuserar på planer för friluftsliv, information och samarbete kring friluftsliv samt aktiviteter inom friluftsliv.

Det är glädjande att se att så många kommuner arbetar aktivt för att medborgarna ska ha möjlighet till naturupplevelser. Vår förhoppning är att arbetet med Sveriges friluftskommun ska stimulera än fler att arbeta aktivt med friluftsliv.

